

Ássjetjieggidus/Saksutredning

Arkivreferanse: 2022/1171-1

Saksbehandler: Børre M. Johansen

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
------------	----------	--------

		Plan og ressursutvalg fast utvalg for plansaker Kommunestyret
--	--	--

Klassifisering av kommunale og private veier - Vintervedlikehold

Kommunedirektørens innstilling

1. Kriterier for klassifisering av kommunale veier legges ut til offentlig ettersyn og sluttbehandles, etter høringsfrist på 6 uker, i plan- og ressursutvalget som innstiller til kommunestyret.
2. De endelig vedtatte kriteriene vil være styrende for utarbeidelse av en helhetlig veiplan.
3. Satser for refusjon for brøyting av private veier legges ut til offentlig ettersyn og sluttbehandles, etter høringsfrist på 6 uker, i plan- og ressursutvalget som innstiller til kommunestyret.

Sakens bakgrunn og faktagrunnlag

Kommunen er klar over problemet med ulik behandling av private veier. Private veier vedlikeholdes normalt av brukerne, men enkelte av de private veiene har delvis blitt driftet av kommunen. Kommunedirektøren mener at alle private veier skal behandles likt og foreslår at private veier som til nå har vært delvis driftet som kommunale veier, overføres til privat drift i tråd med bestemmelsene i veglova § 54 om veilag mm.

For at en vei skal kunne defineres som kommunal så bør denne tilfredsstillende kriterier. Kommunedirektøren foreslår at veier som ikke tilfredsstiller kriteriene for kommunale veier omklassifiseres fra kommunale til private veier. Dette innebærer at drifts- og vedlikeholdsansvaret for disse veiene overføres til brukere. Hamarøy kommune vil, i den grad kommunen er bruker av private veier, delta i veilag og dekke sin del av kostnadene. Veier som omklassifiseres eller hvor kommunal drift avvikles vil få informasjon om dette i god tid før dette iverksettes slik at man er forberedt på endringen.

Før saken sluttbehandles i plan- og ressursutvalget og innstilles for vedtak i kommunestyret, kunngjøres kriteriene offentlig i lokalavis og på kommunens hjemmeside. Det legges opp til en høringsfrist på 6 uker.

Det kommunale veinettet i Hamarøy består av 89 veiparseller med total lengde på 75,4 kilometer spredt over hele kommunen. Hamarøy kommune drifter delvis enkelte private veier, 15 parseller med total lengde 10,1 km. For noen av disse private veiene er begrunnelsen for dette uklar, men muligens historisk. Noen av veiene er sågar oppfattet som kommunale, men klassifisert som private. Kommunedirektøren vil med dette ta bort ulikheter slik at drift av private veier i Hamarøy kommune ikke bryter med likhetsprinsippet og veilovens bestemmelser om fordeling av driftsansvar. Videre har kommunen i dag betydelige kostnader knyttet til drift av enkelte veistrekninger med få/ingen fastboende. Disse veiene drar en betydelig sum av kommunens vedlikeholdsbudsjett for kommunale veier. Kommunens vedlikeholdsbudsjett bør i størst mulig grad rettes mot de veier som har størst betydning for bosetting og næringsliv. Det er også en del veier som defineres som

private i dag, men som kanskje bør være kommunale i fremtiden. Dette kan være veier der det bor ett betydelig antall personer, samt veier der det er vesentlig næringsaktivitet.

Privat eller offentlig vei

Lov om vegar (veglova) skiller mellom offentlige og private veier. Offentlige veier er i henhold til § 1 "veg eller gate som er open for allmenn ferdsel og som blir halden ved like av stat, fylkeskommune eller kommune etter reglane i kap. IV. Alle andre vegar eller gater blir i denne lova å rekne for private."

Kommunal vei

I henhold til veglova må en offentlig vei være "åpen for allmenn ferdsel" samt bli holdt ved like av stat, fylke eller kommune". Ordet "samt" knytter vilkårene sammen, og viser at det er to kumulative vilkår som må være oppfylt for at rettsvirkningen skal inntre.

Vesentlig vilkår for at en vei er kommunal (offentlig) er allmenninteressen og at kommunen tar et helhetlig økonomisk ansvar for vedlikehold (ikke bare brøyting). Økonomisk ansvar finner sted når veivedlikehold er en del av budsjettbehandlingen. Dette betyr at dersom en vei ikke vedlikeholdes av offentlig myndighet, vil ikke veien være offentlig, uansett om vilkåret om allmenn ferdsel skulle være oppfylt.

Vurderingen av "åpen for allmenn ferdsel" i veglovens betydning er relativt streng. I en høyesterettsdom fra år 2004, ble det slått fast at når veien for eksempel kun benyttes som atkomst til boliger, vil denne trolig ikke regnes som åpen for allmenn ferdsel.

Følgende kriterier er vurdert og utarbeidet på bakgrunn av tilsvarende prosesser i andre kommuner, men tilpasset lokale forhold i Hamarøy:

- a) Veien skal være åpen for allmenn ferdsel (jf. veglova §1 første ledd).
- b) Veien skal betjene minst 5 enheter i bruk som bolig.
- c) Det foreligger formaliteter som tilsier at veien skal være kommunal.
- d) Det er aktiv næringsvirksomhet langs veien. Avkjørselsvei eller gårdsvei fra hovedvei vurderes ikke.
- e) Veien er adkomst til merket turvei med biloppstillingsplass.
- f) Veien er viktig for kollektivtrafikk og tjener som omkjøringsvei.

Kriteriet om at veien skal betjene mer enn 5 boenheter er vurdert ut fra sammenligning med andre kommuner som har utarbeidet kriterier for kommunale veier. De øvrige kriteriene bygger på vurdering av faktorer som bør gjelde for kommunale veier. Etter kommunedirektørens oppfatning er kriteriene velfunderte og bør gjelde for kommunen som helhet.

Omklassifisering av veier fra offentlig til privat

Veglova gir i § 7 kommunen mulighet til å omklassifisere veier fra offentlig til privat, og kan med hjemmel i denne bestemmelsen sette opp minstevilkår for når veien skal være kommunal.

Enkelte veier som tidligere har vært offentlige ønsker kommunen å vurdere omklassifisert fra kommunal til privat vei. Dette er veier som har begrenset allmenn interesse og som kommunen mener ikke tilfredsstillende kriteriene for en kommunal vei. Veier dette kan gjelde for er satt opp i egen oversikt.

Det er i all hovedsak veglovens bestemmelser som kommer til anvendelse i forbindelse med omklassifisering av kommunale veier. I veglovens § 7 heter det at kommunen kan gjøre vedtak om at kommunal vei skal legges ned. Et vedtak om omklassifisering av offentlig vei etter veglovens § 7 blir ifølge juridisk teori ikke ansett som et forvaltningsvedtak etter forvaltningsloven, men som et politisk vedtak om at kommunen ikke lengre vil påta seg omkostninger og ansvaret med å holde veien åpen som offentlig vei. Dette innebærer blant annet at de av kommunens innbyggere som berøres av vedtaket ikke har rett til forhåndsvarsel eller klagerett på vedtaket. Prinsippet om forsvarlig saksbehandling tilsier

allikevel at saken krever en grundig behandling og at berørte parter har krav på å kunne øve innflytelse og kunne legge fram sin sak. Det anbefales derfor at forslag til omklassifisering legges ut til offentlig ettersyn før saken sluttbehandles.

Privat vei

Ifølge veglova er alle andre veier eller gater private. Kravet om at en vei skal være åpen for allmenn ferdsel kan medføre at stikkveier, blindveier, veier som ender i gårdstun eller mot tomtgrense og som ikke har betydning som tilførselsvei til friområder eller gangadkomst til andre områder, kan anses som private veier.

Drift og vedlikehold av kommunale og private veier

Det kommunale veinettet driftes og vedlikeholdes av kommunen, jf. § 20 i veglova.

Når det gjelder privat vei, bestemmer Veglova § 54 første ledd, første punktum at når en privat vei blir brukt som felles adkomst for flere eiendommer "*plikter hver eier, bruker eller den som har bruksrett, kvar etter same høvetal som gjeld for den bruk han gjer av veien, å halde vegen i forsvarlig og brukande stand*". Bestemmelsen fastslår brukernes plikt til å etterse veien uavhengig av hvem som eier grunnen. Dette innebærer at for eksempel en grunneier som ikke utøver bruk, ikke kan pålegges vedlikeholdskostnader. Hvorvidt en er pliktig etter § 54 første ledd, er altså knyttet til bruk og ikke eierskap. Veglova § 55 første ledd første punktum slår fast at de som har plikter etter § 54 første ledd, utgjør et veilag. I § 55 er veilaget gitt myndighet hva gjelder praktiske forhold vedrørende veiens drift og vedlikehold.

Kommunen kan delta i veilag der kommunen er bruker. Det kan eksempelvis være dersom veien går til et friområde. Dette kan også gjelde der kommunens innbyggere er brukere av veien som turvei, eller der veien brukes for å komme til utfartssteder eller kommunale anlegg.

Kommunal brøyting av private veier

Kommunen har ingen plikt til å vedlikeholde private veier. Kommunen tilbyr i stedet å fortsatt brøyte private veier som tidligere har blitt vedlikeholdt av kommunen, med en egenandel/refusjon fra oppsitterne. Kriteriene for brøyting er at det er minimum 10 cm snø og at brøyting skjer maksimalt to ganger pr. dag. En forutsetning for at private veier brøytes er at alle oppsitterne langs veien deltar i ordningen. På veier med kun fritidsboliger må det inngår særavtaler.

Følgende satser legges til grunn for årlig egenandel/refusjon fra hver enkelt oppsitter:

- a. For brøyting inntil 40 meter fra offentlig vei betales kr. 3 300,- eks. mva.
- b. For brøyting fra 40 meter til 150 meter fra offentlig vei betales kr. 3 950,- eks. mva.
- c. For brøyting fra 150 meter til 300 meter fra offentlig vei betales kr. 5 700,- eks. mva.
- d. For brøyting mer enn 300 meter fra offentlig vei betales kr. 7 800,- eks. mva.
- e. For brøyting av snuplass betales et tillegg på kr. 1 500,- eks. mva.

Ordningen gjelder ikke for stikkveier/gårdsveier fra felles vei. Her må egne avtaler inngås med utførende snøbrøyter.

Kommunedirektørens vurdering

Veinettet i kommunen er delt mellom offentlige og private veier. I henhold til veglova skal offentlige veier vedlikeholdes av det offentlige, og private veier av private.

Kommunedirektøren er opptatt av at det offentlige veinettet skal ha nødvendig tilgang til ressurser for å være så godt og sikkert som mulig, og at kostnadene til veivedlikehold skal ha en fornuftig fordeling.

Enkelte veier har vært vedlikeholdt av kommunen til tross for at de er private. Dette medfører ulik behandling av brukere, og Kommunedirektøren mener at dette bør endres

slik at alle private veier driftes likt og i henhold til veglova.

Kommunedirektøren mener videre at veier som ikke tilfredsstillter vilkårene for offentlig vei bør omklassifiseres fra offentlige til private veier og driftes av brukerne. Før endringene iverksettes vil kommunen yte nødvendig bistand for opprettelse av veilag.

Før saken sluttbehandles i plan- og ressursutvalget og innstilles for vedtak i kommunestyret, kunngjøres kriteriene for klassifisering og satser for refusjon til brøyting offentlig i lokalavis og på kommunens hjemmeside. Det legges opp til en høringsfrist på 6 uker.